

5. évfolyam

Óraszám: 72 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

<i>Témakör neve</i>	<i>Óraszám</i>
1. Család, otthon, nemzet – kisepikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	20
2. Petőfi Sándor: János vitéz	16
3. Szülőföld, táj – lírai és kisepikai alkotások	10
4. Próza nagyepika – ifjúsági regény 1. (Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk)	12
5. Egy szabadon választott meseregény elemzése	6
6. Év végi összefoglalás, számonkérés	8
<i>Összes óraszám:</i>	<i>72</i>

1. Család, otthon, nemzet – kisepikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások

Óraszám: 20 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megértse és megválaszolja a különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságát, problémafelvetéseit
- alkalmazni tudja a korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontokat hasonló témájú szövegekben
- képes lesz személyes vélemény megfogalmazására a szövegekben felvetett problémákról
- azokat személyes élethelyzethez tudja kapcsolni
- jobban átlátja a családi és baráti kapcsolatok sokféleségét az irodalmi szövegek által

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismerkedik a családi líra legkiemelkedőbb alkotásaival
- tud idézni a következő művekből: Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék, Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet), Arany János: Családi kör (részlet)
- megismeri a legősibb kisepikai műfajok jellegzetességeit
- megkülönbözteti a mesetípusokat
- felismeri a mese jellegzetes jegyeit
- megismeri nemzeti mitológiánk legmeghatározóbb motívumait, történeteit
- megismeri a Biblia jelen témakörhöz kapcsolódó eredetmítoszait, pusztulásmitoszáit és elbeszéléseit

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A magyar családi líra legmeghatározóbb alkotásainak megismerése; a szülő-gyermek kapcsolat megfigyelése irodalmi művekben: Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék; Petőfi Sándor: Egy estém otthon, Füstbe ment terv, Magyar vagyok; Arany János: Családi kör; Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér

- A magyar mondavilág felfedezése: Fehérlófia; Az égig érő fa (magyar népmese); Arany János: Rege a csodaszarvasról
- A legősibb epikai műfajok sajátosságaival való ismerkedés: Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz; Bibliai történetek (A világ teremtése, Noé, Jézus születése, A betlehemi királyok)
- Memoriter: Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék; Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet), Arany János: Családi kör (részlet)

Fogalmak: népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én

Javasolt tevékenységek

- a kijelölt lírai, kisépikai alkotások és szövegrészletek közös megismerése és feldolgozása
- lakókörnyezetünk mítoszainak összegyűjtése
- meseírás önálló munkaként

2. *Petőfi Sándor: János vitéz*

Óraszám: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- értelmezze és megkülönböztesse a mesés és a valóságos elemek jelenlétét az irodalmi alkotásokban
- megértse a mese értékrendjét, és alkalmazza saját élete eseményeinek feldolgozása során
- kapjon ízelítőt a társadalmi különbségek által megjelenő konfliktusokból, és lásson azokra megoldási lehetőségeket

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri Petőfi Sándor életét
- a János vitéz cselekményét, főbb szereplőit, azok kapcsolatrendszerét és motivációit
- tud idézni az alkotásból
- az elbeszélő költemény fogalmát, jellemzőit
- az egyszerűbb poétikai eszközöket
- alapvető verstani ismeretekkel rendelkezik

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Petőfi Sándor életének alapos ismerete
- a János vitéz című alkotásának keletkezési körülményei
- a János vitéz teljes szövegének közös órai feldolgozása
- a mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése
- egyszerűbb poétikai eszközök felismerése
- az ütemhangsúlyos verselés jellemzői

- memoriter: tetszőlegesen kiválasztott részletek a János vitézből

Fogalmak: verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét

Javasolt tevékenységek

- a költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció stb.) összehasonlítása
- a szöveg közös megismerése hangos olvasás formájában
- a szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok
- alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor
- szerepjáték formájában a memoriterek felmondása, előadása

3. Szülőföld, táj – lírai és kisépikai alkotások

Óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- véleményt tudjon alkotni az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdésekkel kapcsolatban
- értelmezni tudja a nyelv változó természetét különböző példák alapján
- megismerje a szülőföldhöz való ragaszkodás kifejezésének legszebb megnyilvánulásait, és ezekkel azonosulni tudjon

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- leíró szöveget tud alkotni és elemezni egyaránt
- képes összevetni a különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseit
- megismeri a magyar tájlíra alapvető elemeit

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- a táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben
- a tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása a következő művek elemzésével: Petőfi Sándor: Szülőföldemen; Petőfi Sándor: Az alföld; Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet); Nagy László: Balatonparton; Weöres Sándor: Tájkép

Fogalmak: hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás

Javasolt tevékenységek

- a szöveg közös megismerése és értelmezése
- a szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal
- kisebb projekt munkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése
- irodalmi atlasz vagy térkép használata

4. Prózai nagyepika – ifjúsági regény I. (Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk)

Óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes legyen azonosítani a cselekményben megjelenő élethelyzeteket és erkölcsi konfliktusokat
- önállóan véleményt tudjon formálni az egyes hősök által bemutatott embertípusok cselekedeteiről
- azonosítsa a regény főbb helyszíneit, térbeli viszonyait
- megértse a hazához és a szűkebb környezethez való hűség alapvető motivációit
- meg tudja fogalmazni a barátság és az összetartozás legfontosabb ismérveit
- ezeket be is tudja építeni életébe

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri Molnár Ferenc munkásságát
- érti és ismeri A Pál utcai fiúk című regény cselekményét
- annak főbb fordulópontjait értelmezi és elkülöníti egymástól
- az író által alkalmazott jellemábrázolási technikákat értelmezi
- megérti és saját életébe beépíti a mű üzenetét

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Molnár Ferenc életének megismerése
- A Pál utcai fiúk című regény elemző feldolgozása
- A nagyepikai művek elemzési szempontjainak megismerése és alkalmazása
- Kötelező olvasmány: Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk

Fogalmak: az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő

Javasolt tevékenységek

- otthoni olvasás
- közös órai szövegfeldolgozás
- a cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

5. Egy szabadon választott meseregény elemzése

Óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes legyen azonosítani a cselekményben megjelenő élethelyzeteket és erkölcsi konfliktusokat
- önállóan véleményt tudjon formálni az egyes hősök által bemutatott embertípusok cselekedeteiről

- azonosítsa a regény főbb helyszíneit, térbeli viszonyait

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megérti a regény cselekményét
- annak főbb fordulópontjait értelmezi és elkülöníti egymástól
- az író által alkalmazott jellemábrázolási technikákat értelmezi
- tisztában lesz a következő fogalmakkal: regény, meseregény vagy ifjúsági regény vagy történelmi regény, az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő
- megérti és saját életébe beépíti a mű üzenetét

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- a szaktanár által kiválasztott regény elemző bemutatása
- a nagyepikai művek elemzési szempontjainak alkalmazása a következő regények egyikében: Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér; Szabó Magda: Tündér Lala; Fekete István: A koppányi aga testamentuma; Fekete István: Bogánacs (Egy kiválasztása kötelező.)

Fogalmak: regény, meseregény vagy ifjúsági regény vagy történelmi regény, az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő

Javasolt tevékenységek

- otthoni olvasás
- közös órai szövegfeldolgozás
- a cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

6. Év végi összefoglalás, számonkérés

Óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felelevenítse a tanév során szerzett ismereteit
- elemzőkészsége elmélyüljön
- hiányos ismereteit kiegészítse
- az irodalmi korszakok, művek közötti összefüggéseket jobban átlássa

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- egységében látja át a tanév anyagát
- értő olvasóként összevetheti a tanult kisepikai és nagyepikai műfajok jellegzetességeit az egyes művek alapján
- még árnyaltabb véleményt tud megfogalmazni a tárgyalt nagyepikai művekben megjelenő problémákkal, jelenségekkel kapcsolatban

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- az éves tananyag átisméltése

- rendszerezése

Javasolt tevékenységek

- fogalmak újbóli tisztázása
- verstani és stilisztikai ismeretek közös ismételése
- a legjelentősebb életművek és nagyepikai alkotások projectmunkában való áttekintése